

OBSAH

Předmluva k prvnímu vydání	13
Předmluva ke druhému vydání	15
Předmluva ke třetímu vydání	16
Předmluva ke čtvrtému vydání	17
Předmluva k pátému vydání	18
Předmluva k šestému vydání	19
Předmluva k sedmému vydání	20
Předmluva k osmému vydání	21
1. kapitola – Fenomén práva	23
1.1 Pojem právo	23
1.2 Právní vědomí	27
1.3 Systém právní vědy	28
2. kapitola – Právní normy	31
2.1 Problematika normativnosti	31
2.2 Mody (modality) normativnosti a jejich uplatnění v právu	33
2.3 Právní normy a jiné součásti normativního právního systému	36
2.4 Specifické rysy právních norem	38
2.5 Struktura právních norem	40
2.6 Klasifikace právních norem	54
2.6.1 Kritérium právní síly	54
2.6.2 Kritérium povahy regulativního působení normy	56
2.6.2.1 Normy s klasickou strukturou (kondicionální)	56
2.6.2.2 Zvláštní právní normy	62
2.6.3 Kritérium předmětu, metody a účelu právní regulace	77
2.7 Působnost právních norem	77
2.7.1 Věcná působnost	78
2.7.2 Prostorová působnost	78
2.7.3 Osobní působnost	79
2.7.4 Časová působnost	81
3. kapitola – Prameny práva	82
3.1 Trojí význam pojmu prameny práva	82
3.2 Prameny práva jako formy právních pravidel	83
3.2.1 Právní předpisy – obecně závazné normativní právní akty ...	83

3.2.2	Soudní precedenty	84
3.2.3	Normativní právní smlouvy	86
3.2.4	Právní obyčeje	87
3.2.5	Jiné prameny práva	88
3.3	Právní řád České republiky	89
4.	kapitola – Tvorba právních norem	94
4.1	Způsoby vytváření právních norem	94
4.2	Legislativní proces	95
4.2.1	Zákonodárná iniciativa	96
4.2.2	Projednání návrhu zákona, hlasování o návrhu zákona	97
4.2.3	Promulgace zákona	99
4.2.4	Účinnost právního předpisu	100
4.2.5	Problematika retroaktivity v právu	103
4.2.6	Zánik platnosti a účinnosti právního předpisu	107
4.2.7	Derogační pravidla při derogaci mlčky	111
4.3	Legislativní technika	112
4.3.1	Právní jazyk	112
4.3.2	Vnitřní struktura právního předpisu	113
4.3.3	Vztah pojmů právní předpis a právní norma	114
4.4	Tvorba práva a nedostatky v této oblasti	114
4.5	Soudcovské právo	115
4.6	Konsensuální (smluvní) tvorba práva	115
4.7	Spontánní vytváření práva	116
5.	kapitola – Typy právní kultury	117
5.1	Právní kultura	117
5.2	Právní komparatistika	117
5.3	Typy právní kultury	117
5.3.1	Kontinentální typ právní kultury	118
5.3.2	Angloamerický typ právní kultury	118
5.3.3	Islámský typ právní kultury	120
6.	kapitola – Subjekty práva	122
6.1	Subjekty práva – pojem, klasifikace	122
6.2	Normotvorné subjekty práva	123
6.3	Osoby jako subjekty práv a povinností	123
6.3.1	Fyzické osoby	123
6.3.2	Právnícké osoby	125
6.4	Orgány veřejné moci	126

7. kapitola – Systém práva	127
7.1 Systém práva – jednota a diferencovanost	127
7.2 Klasifikace práva podle metody právní úpravy	128
7.3 Klasifikace práva podle předmětu právní úpravy	130
7.4 Klasifikace práva podle účelu právní úpravy	131
7.5 Vztah práva mezinárodního a práva vnitrostátního	132
7.6 Evropské právo	134
7.6.1 Evropské právo (primární a sekundární)	134
7.6.2 Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu	138
7.6.3 Lisabonská smlouva	139
8. kapitola – Interpretace práva	140
8.1 Pojem interpretace práva	140
8.2 Heuristická, mocensko-organizační a argumentační funkce interpretace	140
8.3 Relace primárního objektu a sekundárních objektů interpretace	142
8.4 Závaznost a významnost interpretačních závěrů	144
8.5 Metodologické direktivy interpretace	146
8.6 Argumentace v právu	151
9. kapitola – Realizace právních norem	152
9.1 Pojem realizace právních norem	152
9.1.1 Prosté dodržování povinností a výkon práv	152
9.1.2 Vytváření právních vztahů	153
9.1.3 Aplikace práva	153
9.1.4 Právní odpovědnost	154
9.2 Hodnocení chování subjektů práva z hlediska objektivního práva ...	155
9.2.1 Chování v souladu s právními normami	155
9.2.2 Chování a jednání v rozporu s právními normami	156
10. kapitola – Právní vztahy	157
10.1 Pojem právní vztah	157
10.2 Předpoklady vzniku, změny a zániku právních vztahů	157
10.2.1 Třídění právních skutečností	158
10.2.2 Právní jednání a individuální právní akty	159
10.2.2.1 Právní jednání	159
10.2.2.2 Individuální právní akty	160
10.2.3 Protiprávní jednání (delikty)	161
10.2.4 Právní události	161

10.2.5	Protiprávní stavy	162
10.3	Subjektivní práva a právní povinnosti	163
10.3.1	Pojem subjektivní právo a právní povinnost	163
10.3.2	Distinkce subjektivního práva a právní povinnosti a jejich vzájemná relace	164
10.3.3	Absolutní a relativní subjektivní práva	165
10.3.4	Vymahatelnost a ochrana subjektivních práv	165
10.3.5	Hierarchie subjektivních práv	168
10.4	Subjekty právních vztahů	168
10.5	Objekty právních vztahů	171
11.	kapitola – Právní odpovědnost	173
11.1	Právní odpovědnost v komplexu sociálních odpovědnostních vztahů	173
11.2	Pojem právní odpovědnost	174
11.2.1	Sankční postihy při porušení právní povinnosti	175
11.2.2	Funkce právní odpovědnosti	176
11.2.3	Klasifikace právní odpovědnosti	176
11.2.3.1	Veřejnoprávní delikty	182
11.2.3.2	Trestné činy	182
11.2.3.3	Přestupky	187
11.2.3.4	Disciplinární delikty	198
11.2.3.5	Ústavní delikty	200
11.2.3.6	Mezinárodněprávní delikty	201
11.2.4	Prvky zaviněného porušení právní povinnosti	201
11.2.4.1	Objektivní stránka deliktu	202
11.2.4.2	Objekt deliktu	202
11.2.4.3	Subjekt deliktu	202
11.2.4.4	Subjektivní stránka deliktu	203
11.2.5	Subjektivní a objektivní právní odpovědnost	204
12.	kapitola – Aplikace práva	207
12.1	Pojem aplikace práva	207
12.2	Druhy procesů aplikace práva	207
12.3	Stadia procesu aplikace práva	208
12.3.1	Zjišťování skutkového stavu (quaestiones facti)	209
12.3.2	Řešení otázek právních (quaestiones iuris)	211
12.3.3	Rozhodnutí ve věci	213
12.3.3.1	Účinnost aktu aplikace práva	214

12.3.3.2	Právní moc aktu aplikace práva	214
12.3.3.3	Vykonatelnost aktu aplikace práva	216
12.4	Druhy aktů aplikace práva	216
13. kapitola	– Vztah státu a práva, právní stát	218
13.1	Vznik koncepce právního státu	218
13.1.1	Historické souvislosti formování právního státu	221
13.1.2	Rozdíl v pojetí „Rechtsstaat“ a „Rule of Law“	222
13.1.3	Krise formálního pojetí právního státu	224
13.2	Atributy právního státu v materiálním pojetí	225
13.2.1	Vázanost státu právem	225
13.2.2	Lidská práva	226
13.2.3	Dělba moci	228
13.2.4	Demokratický charakter státu	230
14. kapitola	– Stěžejní metodologické přístupy k právu	231
14.1	Přirozenoprávní přístup (jusnaturalismus)	231
14.1.1	Vývojové stupně přirozenoprávní teorie	232
14.2	Kritika racionalistické koncepce – historicko-právní škola	233
14.3	Právně-positivistický přístup (juspositivismus)	233
14.4	Sociologický přístup k právu	234
14.5	Psychologický přístup k právu	234
14.6	Recentní metodologické přístupy k právu	235
15. kapitola	– Teorie přirozeného práva	236
15.1	Teologická koncepce jusnaturalismu	236
15.2	Racionalistická koncepce jusnaturalismu (17. a 18. století)	237
15.2.1	Hugo Grotius (1583–1654)	238
15.2.2	Thomas Hobbes (1588–1679)	239
15.2.3	John Locke (1632–1704)	240
15.2.4	Jean-Jacques Rousseau (1712–1778)	241
15.2.5	Charles Louis Montesquieu (1689–1755)	242
15.2.6	Význam racionalistického pojetí přirozeného práva	243
16. kapitola	– Právní pozitivismus	244
16.1	Počátky právně-positivistického přístupu k právu	244
16.2	Francouzská škola právní exegeze	244
16.3	Německý pozitivismus	246
16.3.1	Historicko-právní škola	246
16.3.2	Vlastní právní pozitivismus v Německu	248

16.4	Anglický pozitivismus	251
16.4.1	Jeremy Bentham (1748–1832)	251
16.4.2	John Austin (1790–1859)	251
16.5	Obecné shrnutí právního pozitivismu	253
16.6	Právní normativismus	253
16.6.1	Filosofické základy normativismu	253
16.6.2	Předchůdci normativismu	253
16.6.3	Školy právního normativismu	254
16.6.4	Shrnutí normativní teorie	256
17.	kapitola – Sociologické a psychologické přístupy k právu	257
17.1	Představitelé společenských věd zabývající se právem	257
17.1.1	Charles Montesquieu (1689–1755)	257
17.1.2	Auguste Comte (1798–1857)	258
17.1.3	Karel Marx (1818–1883)	258
17.1.4	Max Weber (1864–1920)	259
17.2	Stěžejní školy právní sociologie	260
17.2.1	Eugen Ehrlich (1862–1922)	260
17.2.2	Teorie volného práva	260
17.2.3	Zájmová jurisprudence	261
17.2.4	Teorie solidarity jako základ práva	262
17.2.5	Sociologická jurisprudence	262
17.2.6	Americký právní realismus	263
17.2.7	Behaviorální jurisprudence	263
17.3	Psychologický přístup k právu	263
17.4	Čeští představitelé sociologického a psychologického směru	264
17.4.1	Emanuel Chalupný (1879–1958)	264
17.4.2	Inocenc Arnošt Bláha (1879–1960)	264
18.	kapitola – Recentní směry v právním myšlení	265
18.1	Recentní představitelé právní teorie a právní filozofie	265
18.2	Představitelé recentní české teorie práva	272
19.	kapitola – Axiologické problémy práva	274
19.1	Právo a svoboda	275
19.2	Právo a rovnost	276
19.3	Právo a jistota	277
19.4	Právo a spravedlnost	278
19.4.1	Vztah právní a sociální rovnosti	279
19.4.2	Formální a obsahové pojetí spravedlnosti	280

19.5	Právo a morálka	280
19.6	Legitimita práva	281
20. kapitola	– Působení práva ve společnosti	283
20.1	Právo a společnost	283
20.2	Justifikace práva a problém jeho legitimacy	284
20.3	Moc a právo	285
20.4	Potřeby, zájmy a účely ve společnosti a právo	287
20.5	Dynamika a stabilita práva	290
20.6	Záměrnost a spontánnost v působení práva	290
20.7	Kontinuita a diskontinuita ve vývoji práva	293
20.8	Efektivita práva	296
	Slovníček vybraných právních pojmů a úslolí	298
	Přehled vybraných právních principů a citátů	308
	Seznam doporučené literatury	312
	Summary	330
	Inhaltsübersicht	333
	Věcný rejstřík	337